

Keskkonnaministri määruse
„Rohetehnoloogia ettevõtluse arendamise programmide ja üldhariduskoolide õpilaste
teadlikkuse suurendamise projektide toetamise tingimused ja kord“ eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Määrusega kehtestatakse riigi eelarvestrateegia kohaselt Keskkonnaministeeriumi vastutus alas olevate õhusõiduki käitajate lubatud heitkoguste ühikute enampakkumise tulu vahendite andmise ja kasutamise tingimused ja kord.

Määrus kehtestatakse atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõike 3 alusel. Toetuse vahendid tulevad Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi õhusõiduki käitajate kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadavast tulust. Riigi eelarvestrateegias kajastatakse enampakkumisest saadud tulu kasutamise kava, määratakse kliimapoliitikaga seotud meetmete sihtotstarve ning tulu kasutamise eest vastutavad ministrid. Meetme elluviimiseks võib vastutav minister kehtestada määrusega enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimused ja korra.

Eesti toetab Euroopa Liidu ülese kliimanetraalsuse saavutamist aastaks 2050. Eesti plaanib aastaks 2030 vähendada kasvuhoonegaaside koguhedid 1990. aasta tasemega võrreldes 70%.

Meede on loodud selleks, et liikuda kliimanetraalse majanduse suunas, toetades rohetehnoloogiliste lahendustega tegelevate ettevõtete arendamise programme ja üldhariduskoolide õpilastele suunatud teadlikkuse suurendamise projekte.

Meetme raames toetatakse kahte tegevust:

- 1) rohetehnoloogiaga seotud ettevõtluse arendamise programmide, sh häkatonide ja ideekonkursside korraldamine. Rohetehnoloogia ideede arendamise kaudu leitakse nutikaid lahendusi eri sektorite kitsaskohtade lahendamiseks, kasutades säästlikku, keskkonnasõbralikku ja puhast tehnoloogiat. Otsitakse lahendusi ja algatusi, kus on maksimaalselt kasutatud taastuvaid energiaallikaid ja/või materjale, mille tootmise energiakasutus on minimaalne ja/või loodud materjalid on kergesti ringlusse võetavad ja/või materjalid panustavad oluliselt ohutusse materjaliringlusesse ja asendavad teisi materjale. Oluline on tähele panna, et eelnõukohase määruse alusel toetatakse rohetehnoloogiliste lahendustega tegelevatele ettevõtetele arenguprogrammide korraldamist ja elluviimist, mitte üksikuid ettevõtteid. Toetuse taotleja on sel juhul arenguprogrammide korraldaja või elluviija, mitte üksik ettevõtte, kes tegeleb rohetehnoloogiliste lahendustega. Eri sektorite kitsaskohtade leidmiseks kaasatakse projektidesse sarnase valdkonna asutusi ühendavad organisatsioonid, kes seisavad nimetatud asutuste ühiste huvide edendamise eest ja tunnevad sektorite probleeme ja kitsaskohti.
- 2) üldhariduskoolide õpilastele suunatud rohetehnoloogia teadlikkuse suurendamise projektid, mis toovad teaduse õpilastele lähemale ning õpetavad nutikaid lahendusi leidma. Samuti saavad õpilased teadmisi kliimamuutuse leevendamisest ja/või sellega kohanemisest.

Rohetehnoloogiate tervikliku ja läbimõeldud arendamise abil on võimalik tagada, et vähese süsinikusisaldusega majandusele üleminekuks vajalikku tehnoloogiat ei peaks teistest riikidest

kalli hinna eest sisse ostma. Saaksime selle pöörata hoopis võimaluseks, et just Eestis töötataks välja need lahendused ja tehnoloogiad, mida teistele riikidele lähitulevikus eksportida.

Eesti on tuntud oma iduettevõtluse ja väikesemahuliste projektide poolest, mis hiljem juba maailmas kanda kinnitavad (Taxify, nüüdne Bolt) ning järjest enam on need seotud keskkonnaga arvestavate valdkondadega. Seega potentsiaal maailmas läbi lüüa on olemas. Teisalt on takistuseks nende rahastamine, kuna enamik on projektipõhised ja pole seetõttu jätkusuutlikud lahendused. Seepärast on vaja lisaks varasemale üksikprojektide toetamisele teha seda suuremahulisemalt ja süsteemsemalt. Ettevõtted aitavad oma rohetehnoloogiliste lahendustega oluliselt kliimaneutraalsuse saavutamisele kaasa, aga vajavad selleks esmalt tuge mitmesugustest arenguprogrammidest.

Lennunduse lubatud heitkoguste ühikute enampakkumiste tulu kasutamist korraldati varem keskkonnaministri käskkirjade alusel üksikprojektide rahastamise kaudu. Eelnõukohane määrus on välja töötatud, tuginedes varasemate sarnaste taotlusvoorude korraldamisel omandatud praktilisele kogemusele.

Taotlusvoorusid korraldab Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *KIK*). Taotlusvoorude korraldamine võimaldab arendada Eestis rohetehnoloogiaga seotud ettevõtlikkust ja ettevõtlust, mis aitab kaasa kliimaneutraalse majanduse suunas liikumisele ja Eesti rohetehnoloogia ettevõtete konkurentsi parandamisele. Lisaks toetatakse üldhariduskoolide õpilaste teadlikkuse suurendamist rohetehnoloogia valdkonnas. Tähtajaline voor võimaldab meetme vahendite kasutamist tõhusamalt reguleerida ning laekunud taotlusi paremini hinnata. Väljatöötatud hindamiskriteeriumid tagavad, et rahastatakse projekte, mis on hetkel Eesti riigi jaoks prioriteetsemad ning toovad potentsiaalselt kaasa maksimaalse kasu rohetehnoloogia arengus.

Eelnõukohases määruses sätestatakse toetuse andmise tingimused avatud taotlusvoorus, sealhulgas nõuded taotlejale ja taotlusele, ning taotluste menetlemise kord. Eelnõu loetleb abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, sätestab piirangud rahastatavatele kuludele ning täpsustab töötajate ja ekspertide tasude abikõlblikkust. Nende tingimuste üksikasjalik sätestamine vähendab praktikas abikõlblike kulude erinevaid tõlgendamisvõimalusi. Samuti sätestatakse taotlusvoorus toetuse piirmäärad ning toetuse taotlejalt nõutav omafinantseeringu piirmäär. Eelnõukohane määrus sätestab taotlusvoorus eraldatud toetuste väljamaksmise korra, samuti aruannetele ja kuludokumentidele esitatavad nõuded ja alused, millal toetuse saaja esitatud maksetaotlust ja aruannet ei kinnitata. Kui toetuse saaja ei järgi toetuse kasutamise tingimusi, on KIKil eelnõu järgi õigus väljamakstud toetussumma tagasi nõuda.

Määruse eelnõu ei ole seotud teiste menetluses olevate õigusaktidega.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Keskkonnaministeeriumi eelarve- ja strateegiaosakonna peaspetsialist Krista Tõnisson (tel 626 0727, krista.tonisson@envir.ee). Eelnõu ja seletuskirja õigusekspertiisi tegi Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (tel 626 2948, rene.lauk@envir.ee). Eelnõu keeleteimetaja oli Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (tel 626 2953, aali.sandre@envir.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest peatükist.

1. peatükk „Üldsätted“

Eelnõu § 1 kirjeldab määruse reguleerimisala ja meetme eesmärki. Eelnõukohane määrus reguleerib Keskkonnaministeeriumi vastutuses olevate õhusõiduki käitajate lubatud heitkoguste ühikute enampakkumise tulu vahendite kasutamist, mille eesmärk on aidata kaasa kliimaneutraalse majanduse suunas liikumisele, toetades rohetehnoloogiaalast ettevõtlust ja õpilastele suunatud teadlikkuse suurendamise projekte.

Eelnõu §-s 2 määratletakse eelnõus kasutatavad terminid.

Punkti 1 kohaselt on arenguprogramm ettevõtte või tehnoloogia arengufaasi põhjal kompaktselt välja töötatud tegevuste kogum, mis panustab ettevõtte või tehnoloogia arengusse. Ettevõtte arengufaasid on eelseemnefaas, seemnefaas, varane faas, varane kasvufaas, kasvufaas, laienemise faas ja küpsusfaas.

Kliimaneutraalne (punkt 4) majandus on nullilähedasi kasvuhoonegaaside heitkoguseid tekitav majandus, kus inimtekkeliste kasvuhoonegaaside heide on tasakaalustatud kasvuhoonegaaside sidumisega looduslike või tehnoloogiliste sidujate poolt. Selle arvutamiseks kasutatakse rahvusvahelist, Valitsustevahelise Kliimamuutuse Nõukogus (ingl. k *Intergovernmental Panel on Climate Change*, IPCC) välja töötatud meetodikat¹.

Rohetehnoloogia (punkt 5) on säästev ja keskkonnahoidlik tehnoloogia, mis vähendab inimtegevuse mõju keskkonnale. Selline tehnoloogia kasutab maksimaalselt ära taastuvaid energiaallikaid ja materjale, sh energia kasutus on minimaalne. Kõige olulisem on loodavate toodete säästlik iseloom kogu elutsükli ulatuses. Rohetehnoloogia määratluses arvestatakse toote või teenuse kogu elutsükli ulatust, mitte ainult kasutusfaasi. See tähendab, et rohetehnoloogiline ei ole toode, mille üksnes kasutusfaas on keskkonda säästev, vaid arvestama peab kõiki toote elutsükli faase (toorme kavandamine/tootmine; toote tootmine; levitamine, pakendamine; kasutus, taaskasutus; lõplik kasutusest kõrvaldamine; ümbertöötamine).

Teadlikkuse suurendamise projekt on üldhariduskoolide õpilastele suunatud tegevus või tegevuste kogum, mille käigus tutvustatakse õpilastele ja kogu kooliperele rohetehnoloogia valdkonda ja selle seost kliimamuutusega. Teadlikkuse suurendamise projekt võiks lisaks teoreetiliste teadmiste edastamisele olla ka praktilise suunitlusega. Teadlikkuse suurendamise projekti võib ellu viia näiteks kooli teadus- või keskkonnaringis, see võib olla klassi või teatud õpilaste osalusel elluviidav projekt, teatud klasside õpilastele peetav praktiliste näidetega loeng või meeskonnas (kuhu kuuluvad ka õpilased) tehtav kooli arendav rohetehnoloogiaalane projekt.

Tehnoloogia arengufaasid (punkt 7) on valmidustasemete kaudu hinnatav arendatava tehnoloogia küpsus ja turuvalmidus. Euroopa Komisjoni defineeritud tehnoloogia valmidusastmed on:

1. tehnoloogia valmidusaste – uuritakse tehnoloogia põhiprintsiipe (näiteks alusuuringud ja kirjanduse ülevaated);
2. tehnoloogia valmidusaste – tehnoloogiline kontseptsioon on sõnastatud (näiteks sõnastatakse vajalikud analüütilised uuringud ja katsed või nende tegemise meetodika);
3. tehnoloogia valmidusaste – oluliste näitajate ja kontseptsiooni katseline tõestus (näiteks analüütilised ja laboratoorsed uuringud);

¹ <https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2019rf/index.html>

4. tehnoloogia valmidusaste – tehnoloogia komponentide töö on kontrollitud laboris (näiteks tehnoloogia komponentide projekteerimine, arendamine ja laboris testimine);
5. tehnoloogia valmidusaste – tehnoloogia on kontrollitud asjakohases keskkonnas (näiteks testimine simuleeritud keskkonnas, valmis prototüüp);
6. tehnoloogia valmidusaste – tehnoloogia on demonstreeritud asjakohases keskkonnas (näiteks tehnoloogia toimimine tõendatud asjakohases simuleeritud keskkonnas);
7. tehnoloogia valmidusaste – tehnoloogia (prototüüp) on testitud ja demonstreeritud töökeskkonnas (näiteks tehnoloogia on töökeskkonnas peaaegu täielikult toimiv);
8. tehnoloogia valmidusaste – tehnoloogia on valmis ja kontrollitud (näiteks tehnoloogia arendamine on lõpetatud ja integreeritud muude seotud süsteemidega);
9. tehnoloogia valmidusaste – tehnoloogia toimib töökeskkonnas (näiteks tehnoloogia on põhjalikult testitud töökeskkonnas ja täielikult integreeritud).

Eelnõu § 3 kohaselt korraldab rohetehnoloogia ettevõtluse arenguprogrammide ja üldhariduskoolide teadlikkuse suurendamise projektide toetuse andmist Keskkonnaministeerium. Taotlusvoorusid korraldab KIK.

Eelnõu § 4 sätestab vaide esitamise korra.

2. peatükk „Toetuse andmise alused ja taotlusvooru väljakuulutamine“

Eelnõu § 5 sätestab toetatavad tegevused. Meetme raames toetatakse kahte tegevust:

- 1) lõike 1 punkt 1 annab võimaluse toetada rohetehnoloogia ettevõtluse arendamist. Projekti käigus otsitakse lahendusi valdkonna ettevõtete või ühiskonnas olevatele probleemidele ja kitsaskohtadele. Meetmest toetatakse rohetehnoloogiaga seotud häkatonide ja ideekonkursside korraldamist, ettevõtte elutsükli faaside ja/või tehnoloogia valmidustasemete arenguprogrammide elluviimist ja mentorlust. Samuti toetatakse olemasolevatele häkatonidele, konkurssidele ja arenguprogrammidele rohetehnoloogia suuna lisamist. Toetatakse ettevõtte elukaare kõikide faasidega seotud algatusi, näiteks häkatonide ja ideekonkursside korraldamist eel-iduettevõtte faasis ideedest iduettevõtteks saamiseni, olemasolevatele ärikiirenditele ja arenguprogrammidele rohetehnoloogia suuna lisamist. Oluline on seejuures rõhutada, et ettevõtteid toetatakse arenguprogrammide kaudu, mitte eraldi üksikute ettevõtete projektidena;
- 2) punkt 2 annab võimaluse toetada üldhariduskoolide õpilastele suunatud rohetehnoloogia teadlikkuse suurendamise projekte, mis arendavad õpilaste teadlikkust teadusest ja rohetehnoloogia nutikatest lahendustest. Selleks võib olla näiteks õpilasi kaasavate rohetehnoloogiaprojektide korraldamine või teadlikkuse suurendamisega seotud algatused.

Eelnõu § 6 sätestab taotlusvooru väljakuulutamise korra. Lõike 1 kohaselt korraldab KIK sobivate projektide leidmiseks taotlusvooru ning kuulutab taotlusvooru välja taotluskutse avaldamisega vähemalt ühes üleriigilise levikuga päevalehes ja KIKi veebilehel.

Eelnõukohase määrusega nõutav kahe kuu pikkune tähtaeg taotlusvooru väljakuulutamisest kuni taotluste esitamiseni annab taotluste esitajatele piisavalt aega taotluse ja selles sisalduva projekti ettevalmistamiseks, kuid ei venita taotluste esitamise perioodi ebamõistlikult pikaks.

Eelnõu § 7 järgi määratakse projekti abikõlblikkuse periood taotluse rahuldamise otsuses. Projekti abikõlblikkuse periood on ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõpevad ning projekti elluviimiseks vajalikud kulud tekivad ja makstakse. Toetuse saaja võib taotleda projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamist, kui projekti elluviimisel on ilmnenud toetuse saajast sõltumatud ja taotluse esitamisel ettenägematud asjaolud. Pikendatakse üksnes KIKi nõusolekul, toimides eelnõu § 26 järgi. Projekti abikõlblikkuse perioodi algus ei või olla varasem taotluse rahuldamise otsuse kuupäevast.

Eelnõu § 8 sätestab taotlusvooru eelarve kinnitamise ning toetuse ning omafinantseeringu määrad ja tingimused.

Lõige 1 kirjeldab meetme eelarve kujunemist. Keskkonnaminister kinnitab käskkirjaga avatud taotlusvooru eelarve suuruse §-s 5 nimetatud tegevuste lõikes ning vähima ja suurima võimaliku toetussumma projekti kohta. Lisaks määratakse käskkirjaga meetme eelarvest vahendid taotlusvooriga kaasnevate halduskulude katteks KIKile. Käskkirjaga kinnitatakse ka prioriteetsed valdkonnad, mille alusel hinnatakse eelnõu § 5 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevusi (§17). Käskkirjas nimetatud prioriteetsed valdkonnad ei välista taotluse esitamist teistes valdkondades, vaid võimaldab anda käskkirjas nimetatud prioriteetsetele valdkondadele taotluste eelistushindamisel kõrgemad punktid.

Lõige 2 annab võimaluse keskkonnaministri käskkirjaga täpsustada taotlusvoorus toetatavaid valdkondi, eelnõukohase määruse § 5 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuste korral ettevõtte elutsükli ja/või tehnoloogia arengufaase, abikõlblikke kulusid, abikõlblikke taotlejaid, toetuse määra ja toetuse suuruse piirmäärasid.

Lõike 3 kohaselt peab toetus koos omafinantseeringuga katma projekti abikõlblikud kulud. Oluline on rõhutada, et toetuse ning omafinantseeringuna saab kajastada ainult abikõlblikke kulusid. Projektiväliseid mitteabikõlblikke kulusid projekti käigus hüvitada ning kuluaruandes näidata ei saa. Kuludokumentide esitamisel ei ole vaja näidata kuluridadel tehtud kulu katmise allikat (omafinantseering või toetus), toetust ja omafinantseeringut kasutatakse paralleelselt ja proportsionaalselt toetuse andmise otsuses sätestatud omafinantseeringu osakaalu järgi (lõige 4).

Toetuse suurim määr on § 5 lõike 1 punktis 1 nimetatud ettevõtluse arenguprogrammide korral 90% ja § 5 lõike 1 punktis 2 nimetatud õpilaste teadlikkuse suurendamise projektide korral 95% abikõlblike kulude kogumaksumusest. Omafinantseering peab moodustama § 5 lõike 1 punktis 1 nimetatud ettevõtluse arenguprogrammide korral vähemalt 10% ja § 5 lõike 1 punktis 2 nimetatud õpilaste teadlikkuse suurendamise projektide korral 5% abikõlblike kulude kogumaksumusest (lõiked 5 ja 6).

Eelnõu § 9 sätestab riigiabi reeglite kohaldamise. Kui projektile antav toetus on vähese tähtsusega abi konkurentsiseaduse § 33 lõike 1 mõistes, kohaldatakse tingimusi, mis on sätestatud Euroopa Komisjoni määruses (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), ja konkurentsiseaduse §-s 33. Taotlejale antav toetussumma ei tohi koos samal majandusaastal ja sellele eelnenud kahel majandusaastal antud vähese tähtsusega abiga ületada 200 000 eurot. See tähendab, et kui taotleja on juba saanud sellel perioodil näiteks Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuselt vähese tähtsusega abi 100 000 eurot, võib talle

eelnõukohase määruse alusel anda toetust veel vaid 100 000 eurot. Vähesse tähtsusega abi vaba jääki saab kontrollida Rahandusministeeriumi kodulehel asuvast avalikust päringust².

Vähesse tähtsusega abi andmise korral kannab KIK toetuse kohe pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist riigiabi ja vähesse tähtsusega abi registrisse³ (RAR). Kui vähesse tähtsusega abi määr on täis, siis toetust anda ei saa ja taotlust ei rahuldata. Taotleja võib oodata näiteks järgmise aastani, kui siis avaneb uus abi andmise võimalus, ja tulla siis uuesti taotlema.

Eelnõu § 10 määrab tingimused, millele peab vastama abikõlblik kulu, ning loetleb abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud.

Lõike 1 punkti 2 järgi on abikõlblik kulu projektiga otseselt seotud, läbipaistev, põhjendatud, mõistlik, proportsionaalne, üksikasjalikult kirjeldatud ning vältimatu projekti elluviimiseks. Kulud, mis neile tingimustele ei vasta, ei ole abikõlblikud, näiteks äriklassis reisimise kulu.

Abikõlblikud kulud on projekti eesmärgi saavutamiseks otseselt seotud ürituste, konkursside, arenguprogrammide korraldamise ja teenuste tellimise kulud ning õpilastale suunatud rohetehnoloogia teadlikkuse suurendamise projektide otsesed kulud.

Lõige 2 loetleb abikõlblikud ja lõige 5 mitteabikõlblikud kulud. Lõike 2 punkti 1 alusel on lubatud katta kuni 20% toetusest taotleja projektijuhtimisega seotud kulud (projektijuhi, projektijuhi assistendi ning raamatupidaja töötasudega seotud kulud) ning need peavad põhinema projekti rakendamise tegelikel kuludel. 20% piirang on seatud selleks, et projekti haldamise kulud ei moodustaks liiga suurt osa projekti eelarvest. Eesmärk on, et suurem osa toetusest läheks otseselt projekti eesmärkide saavutamiseks vajalikele tegevustele. Lõike 2 punktide 2 ja 3 järgi on abikõlblikud töötasu ja eksperdile (mentorile, teadlasele) makstav tasu. See sisaldab ka kõiki vajalikke makse ja hüvitisi, mis on lepingute alusel asjakohased. Lõike 2 punktis 2 nimetatud projekti heaks töölepingu alusel töötav töötaja või avalik teenistuja on projekti heaks töötav isik. Kui projekti heaks tööd tegev töötaja või ekspert täidab asutuses ka muid projektiga sidumata ülesanded, peavad projektiga seotud ülesanded olema selgelt eristatavad.

Projektiga seotud lähetuskulud sisaldavad päevaraha, majutus- ja sõidukulu ning välislähetuste korral reisikindlustust. Majutuskulu on abikõlblik kuni 128 euro ulatuses. Majutuskulud, nagu ka kõik teised kulud, peavad olema mõistlikud ja vältimatud projekti elluviimiseks (lõike 1 punkt 2), samas sõltub kulude põhjendus muu hulgas ka sihtriigi hinnatasemest. Lõike 2 punktide 4 ja 6 järgi on päevaraha ning isikliku sõiduvahendi kasutamise kulu abikõlblik tulumaksuseadusega kehtestatud maksustamisele mittekuuluva piirmäära ulatuses. Need piirmäärad on tulumaksuseaduse § 13 lõike 3 punktide 1 ja 2 alusel järgmised: välislähetuse päevaraha maksuvaba piirmäär on 50 eurot välislähetuse esimese 15 päeva kohta, kuid kõige rohkem 15 päeva kohta kalendrikuus, ja 32 eurot iga järgneva päeva kohta. Isikliku sõiduauto kasutamisel teenistus-, töö- või ametiülesannete täitmisel on ühele isikule makstava hüvitise maksuvaba piirmäär sõitude kohta arvestuse pidamise korral 0,30 eurot kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 335 eurot kalendrikuus iga hüvitist maksva töötaja kohta. Siiski võib KIK aruande menetlemisel lugeda erandjuhul abikõlblikuks erisoodustusena käsitletava majutuskulu, päevaraha ning isikliku sõiduvahendi kasutamise kulu, kui need on vältimatud projekti elluviimiseks (lõike 2 punkt 7).

Lõike 2 punkti 9 kohaselt on abikõlblik projektiga seotud (rahaline) auhinnafond. Eelkõige on auhinnafond abikõlblik häkatonide ja ideekonkursside korraldamise puhul. Rahalise

² <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigiabi>.

³ <https://rar.fin.ee/rar/index.jsp>.

auhinnafondi puhul on kulu tegemist tõendavateks dokumentideks raamatupidamiskanne ja maksekorraldus.

Muud projekti elluviimiseks vajalikud otsesed kulud on esitatud abikõlblike kulude nimekirjas, kuna eri projektide korral ei ole võimalik ette näha lõplikku nimekirja kuludest, mis võivad olla vajalikud projekti elluviimiseks. Muud kulud loetakse abikõlblikuks juhul, kui need on põhjendatud ja vajalikud projekti eesmärgi saavutamiseks.

Lõige 4 sätestab, millised tingimused tuleb täita, et töötajale ja eksperdile makstav tasu oleks abikõlblik.

Lõige 5 sätestab mitteabikõlblikud kulud. Lõike 5 punkti 2 kohaselt ei ole abikõlblikud projekti elluviija üldkulud. Nende all on mõeldud kulusid, mida projekti elluviija teeb ka projekti elluviimata ning mida ei saa otseselt seostada projektiga.

3. peatükk „Taotluse esitamine ning taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded“

Eelnõu § 11 sätestab taotluse esitamise korra ja taotleja kohustused.

Lõike 1 kohaselt tuleb taotlus esitada E-toetuse keskkonnas hiljemalt taotluste esitamise lõpptähtpäevaks, taotluse peab olema allkirjastanud taotleja esindusõiguslik isik digitaalse allkirjaga. Taotluse esitamisel lähtutakse registri andmeväljadest ja lisatakse määruse § 13 lõikes 2 nõutud dokumendid. Hilinenud taotlusi KIK ei ava (lõige 3). Projektiga seotud suhtlus toimub E-toetuse keskkonnas ja E-toetuse kaudu edastatud dokumendid loetakse kätetoimetatuks. Sellekohase nõusoleku ja e-posti aadressi annab taotleja taotlemise käigus. Sama keskkond on KIKis kasutusel ka teiste meetmete korral. Pikemas plaanis aitab spetsiaalne IT-platvorm hoida ühes kohas koos projektiga seotud dokumente. Sellega hoitakse kokku ka projekti haldamiseks kuluvat aega nii taotleja, toetuse saaja kui ka KIKi seisukohast.

HMSi kohaselt on taotlejal õigus saada KIKilt igakülgset abi ja juhendamist taotluse esitamisel ja projekti elluviimisel. KIK abistab taotlejaid nii telefonitsi kui ka elektrooniliste vahendite kaudu, samuti võib taotleja soovi korral abi saada KIKi esindustest üle Eesti.

Lõike 4 kohaselt on taotleja kohustatud KIKi nõudmisel esitama lisateavet. Taotleja peab viivitamata teavitama KIKi, kui esitatud andmetes toimub muudatusi.

Eelnõu § 12 sätestab nõuded taotlejale.

Taotlusvoorus on kõigil nõuetekohastel taotlejatel võimalus esitada taotlus ning omavahel võrdsetel alustel konkureerida. Taotlusi võivad esitada § 12 lõikes 1 nimetatud isikud või asutused, kes vastavad taotlejale sätestatud nõuetele (lõige 2). Need võivad olla näiteks mittetulundusühingud ja sihtasutused ning ettevõtted või ülikoolid, kes tegelevad ettevõtluse arendamise programmidega või äriideede konkursside korraldamisega. Eelnõu järgi võib toetust taotleda juriidiline isik, nende hulka kuuluvad ka mittetulundusühingud ning sihtasutused. Projekte võivad esitada ka valitsus- ja kohaliku omavalitsuse asutused ja nende hallatavad asutused, kes soovivad näiteks korraldada rohetehnoloogia ideekonkurssi mingi probleemi lahendamiseks. Samuti võivad taotlema tulla organisatsioonid, kes juba korraldavad ettevõtluse arendamise programme ja soovivad sinna lisada rohetehnoloogia suunda. Õpilastele suunatud rohetehnoloogia teadlikkuse suurendamise projektidele võivad toetust taotlema tulla näiteks koolid, kes soovivad õpilaste seas tutvustada rohetehnoloogiaga seotud tegevusi,

huvikoolid ja keskkonnahariduskeskused või mittetulundusühingud, kes tegelevad õpilaste teadlikkuse suurendamisega rohetehnoloogia valdkonnas.

Eelnõu järgi ei saa toetust taotleda füüsiline isik. Toetuse kasutamine peab olema läbipaistev ja kontrollitav. Isik on kohustatud pidama riigieelarvest toetusena saadud raha kohta arvestust raamatupidamise seaduse kohaselt. Kui § 12 lõikes 1 nimetatud isikute või asutuste puhul võib seda toetuse andmise otsuse tegemisel eeldada, siis füüsilise isiku taotluse korral peaks KIK seda enne eraldi kontrollima, sest eelarvevahendite kasutamine peab olema põhjendatud ja otstarbekas. Kokkuvõttes oleks füüsiliste isikute taotluste läbivaatamise ja hindamise halduskoormus ebaproportsionaalselt suur võrreldes § 12 lõikes 1 nimetatud isikute või asutuste taotlustega. Seetõttu ei peetud eelnõu väljatöötamise käigus põhjendatuks võimaldada ka füüsilistel isikutel seda toetust taotleda.

KIK kontrollib taotluse menetlemisel, kas taotleja vastab kõikidele nõuetele. Lõige 2 sätestab nõuded taotlejale. Lõike 2 punkti 2 järgi ei või taotleja või tema üle valitsevat mõju omavate isikute suhtes olla algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust ega tehtud pankrotiotsust. Nõude eesmärk on tagada taotleja maksevõimelisus ja majanduslik jätkusuutlikkus.

Lõike 2 punktides 3–5 sätestatud nõuete eesmärk on tagada eelarvevahendite otstarbekas ja sihipärane kasutamine. On oluline, et taotleja suudab neid vahendeid kasutada sihtotstarbeliselt ja säästlikult. Seetõttu ei saa anda toetust taotlejatele, kellel on maksuvõlad (v.a juhul, kui need on ajatatud). Toetust antakse taotlejatele, kes täidavad või on täitnud oma lepingulised kohustused ka teistest vahenditest rahastatud toetuste korral.

Taotlejal ei tohi olla maksuvõlga või see peab olema ajatatud. KIK kontrollib seda taotluse menetlemise ajal e-maksuametist⁴. See tähendab, et taotlejal ei tohi olla maksuvõlga taotluse esitamise hetkest kuni taotluse rahuldamiseni, kuna selles vahemikus kontrollib KIK maksuvõla puudumist.

Sama kulu hüvitamiseks ei tohi taotleja olla varem toetust saanud. Seda kontrollitakse toetuste kesksüsteemist.

Lõike 3 kohaselt ei või taotleja esindajaks olla isik, keda on karistatud majanduslase, ametialase, varavastase või avaliku usalduse vastase süüteo eest ja tema karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud. Esindaja võib olla nii seadusest tulenev (näiteks juhatuse liige) kui ka lepinguline esindaja. Selle nõude sätestamine järgib samuti eesmärki tagada eelarvevahendite otstarbekas ja sihipärane kasutamine.

Eelnõu § 13 sätestab nõuded taotluse kohta (lõige 1), samuti loetleb vajalikud dokumendid, mis tuleb taotlusega esitada (lõige 2). KIK kontrollib taotluse menetlemisel, kas taotlus vastab kõikidele nõuetele ja kas esitatud on kõik vajalikud dokumendid.

Lõike 1 punkti 4 kohaselt peavad taotluses nimetatud tegevused olema kooskõlas ringmajanduse põhimõtetega⁵. Nendeks on:

- uued ärimudelid (sh mitme osalise, nt ettevõtete koostööl põhinevad ärimudelid), nagu ressursi taaskasutamine, ringtarneahel, jagamisplatvorm, toodete eluea pikendamine, toode kui teenus, ringmajandust soodustavad digilahendused (nt materjalipass, andmete efektiivsem töötlemine);

⁴ <https://apps.emta.ee/saqu/public/taxdebt?lang=et>.

⁵ <https://ringmajandus.envir.ee/index.php/et/eesti-ringmajanduse-strateegia-ja-tegevuskava>.

- kohalikud algatused, mis on suunatud lisandväärtuse loomisele kohalike ressursside (nt põllumajanduses, metsanduses) kestliku ja öko-innovaatilise kasutamisega või sotsiaal-majanduslike probleemide lahendamise kaudu (linnade, külade, MTÜde algatused);
- tarbijakäitumise muutus – tarbitakse mõistlikult ning vajaduse põhjal keskkonnahoidlikke tooteid ja teenuseid (sh tooteid teenustena), kohalikul toorainel põhinevat toitu ning taastuval energial põhinevaid teenuseid (nt transpordis);
- tooteid ja teenuseid on disainitud kogu olelusringi käigus ning tarbija reaalseid vajadusi arvestades;
- toodete võimalikult kaua kasutuses hoidmine – korduskasutus, ümberkujundamine, parandamine, renoveerimine, kasutusotstarbe muutmine;
- korduskasutamise, parandamise ja renoveerimise soodustamine kohalikul tasandil – näiteks kohalikud omavalitsused saavad motiveerida ja luua eeldused toodete korduskasutuseks ulatuslikuma teavitustööga ja võimaluste loomisega;
- tegevustes juhendatakse jäätmehierarhiast, kus eelistatavim on jäätmetekke vältimine. Kus jäätmete vältimine on võimatu, tuleb kasutada tekkinud jäätmeid kui ressursi ning seejuures on võimalik saada loodusvaradest maksimaalset väärtust ja vähendada nõudlust uute loodusvarade järele;
- avalik sektor kasutab toodete ja teenuste hankimiseks keskkonnahoidlikke ja innovatiivseid riigihankeid ning loodud on tingimused, mis soodustavad ettevõtete ringmajanduse praktiseerimist;
- erinevad osalised teevad laialdast koostööd ühise kasu leidmise eesmärgil (nt tööstussümbioos, era- ja avaliku sektori koostööprojektid);
- ringmajanduse täieliku potentsiaali saavutamiseks on loodud süsteemne lähenemine kogu sotsiaal-majanduslikus süsteemis, et jõuda tõeliste muutusteni tarbimises, tootmises, planeerimises, poliitikas, elustiilis, kultuuris ja väärtushinnangutes.

Lõike 1 punktis 9 on nimetatud nõue, mille kohaselt peab projektil olema seos kliimamuutuse leevendamise ja/või sellega kohanemisega. Punktis 12 viidatakse OECD metoodikale⁶ (nn Rio markeritele, inglise keeles Rio markers developed for the OECD Development Assistance Committee's Creditor Reporting System, OECD DAC CRS), mille abil otsustatakse, kas on tegemist projektiga, mis panustab kliimamuutuse leevendamisesse või selle mõjudega kohanemisesse. Taotleja märgib taotluses OECD metoodika järgi Rio markeri koodi, mis kohaldub tema taotlusele.

Lõike 1 punkti 10 kohaselt peab projekti eelarve olema põhjendatud ja eelarvekulud peavad olema esitatud kululiikide kaupa.

Lõike 1 punkti 11 kohaselt peab projekti juhtimiskorraldus olema asjakohane ja projektimeeskond pädev, et projekt edukalt ellu viia. Pädevas projektimeeskonnas on esindatud kõik projekti edukaks elluviimiseks vajalikud töötajad ja eksperdid, kel on asjakohane kogemus ja valdkondlik haridus. Projekti juhtimiskorraldus peab olema läbimõeldud ja loogiline. Hinnatakse projekti meeskonna liikmete elulookirjeldusi ning projekti juhtimise kirjeldust.

Lõike 1 punkti 13 kohaselt peab ettevõtluse arendamise projekti (§ 5 lõike 1 punkt 1) olema kaasatud sarnase valdkonna asutusi ühendav organisatsioon, kes seisab nimetatud asutuste ühiste huvide edendamise eest, kui see ei ole toetuse taotleja. Projekti võib kaasata erialaliituseid või ühendusi, kes esindavad sarnase tegevusvaldkonna asutusi. Meetmest toetatakse reaalseid

⁶ https://www.oecd.org/dac/environment-development/Revised%20climate%20marker%20handbook_FINAL.pdf

probleemide ja kitsaskohtade lahendamisele suunatud tegevusi, mistõttu on projekti vaja kaasata organisatsioon, kes teab kõige paremini valdkonnas olevaid probleeme ja kitsaskohti. Sarnase valdkonna asutusi ühendav organisatsioon on vaja projekti kaasata, et projekti tulemusel saada parimaid lahendusi, mis aitavad kaasa olemasolevate kitsaskohtade ja probleemide lahendamisele. Projekti kaasatud osaline, kes ei ole taotleja, aitab taotlejal projekti fookust leida ning taotluses kirjeldatud probleemi ja selle lahenduskäiku mõelda ja sõnastada ning osaleb projekti elluviimises vaatljana. Projektis osalemise kohta esitatakse KIKile kinnituskiri probleemi olulisuse või kokkulepe projektis osalemise kohta (lg 2 punkt 5). Projekti elluviimise eest on KIKi ees vastutav toetuse saaja. Oluline on silmas pidada, et projekti kulusid saab teha ainult toetuse saaja, mitte kaasatud osaline.

Lõike 1 punkt 15 sätestab, et kui toetus on vähese tähtsusega abi, peab taotlus sisaldama loetelu saadud vähese tähtsusega abist sama majandusaasta ja sellele eelnenud kahe majandusaasta jooksul. See on vajalik selleks, et taotleja oleks projekti esitamisel läbi mõelnud saadud vähese tähtsusega abi ega taotleks toetust üle lubatud piirmäära.

Lõike 2 punkti 1 kohaselt tuleb omafinantseeringu olemasolu kohta esitada dokumendid, millel on märgitud omafinantseeringuks eraldatud või olemasolev summa ja selgitus, millisest allikast omafinantseering kaetakse (nt oma vahendid, laen).

Punkti 2 kohaselt tuleb esitada projektis osalevate töötajate ja ekspertide nimekiri ja nende CVd. CV peaks sisaldama vähemalt ülevaadet haridusest, töökäigust, projekti seisukohast olulisi kvalifikatsioone ja oskusi ning olulisemaid projekte ja rolli nendes. Need on vajalikud, et hinnata täpsemalt projekti kvaliteeti ja jätkusuutlikkust.

Lõike 2 punkt 3 sätestab, et selliste teenuste, asjade, tööde või õiguste, mille eeldatav käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot, tuleb esitada vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumist koos lähteülesandega või turuhinna analüüs. See aitab tagada eelarvevahendite mõistlikku kasutamist ning annab infot projekti majandusliku tõhususe hindamiseks.

Lõike 2 punkti 5 kohaselt tuleb KIKile esitada projekti kaasatud sarnase valdkonna asutusi ühendava organisatsiooni kinnituskiri probleemi olulisuse või kokkulepe projektis osalemise kohta. Kinnituskiri või kokkulepe peab sisaldama infot projekti valdkonna ning lahendatava probleemi kohta.

4. peatükk „Taotluse menetlemine“

Eelnõu § 14 kirjeldab taotluse menetlemist ja tähtaegu. Üldjuhul on taotluse menetlemiseks ette nähtud kuni 90 kalendripäeva, kuid põhjendatud juhtudel võib KIK menetlusaega pikendada. Taotluste menetlemine KIKis koosneb taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollist, nõuetele vastava taotluse eelistushindamisest ja taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemisest. KIK võib taotluse menetlemise käigus nõuda taotlejalt selgitusi ja lisainformatsiooni taotluses esitatud andmete kohta või taotluse täiendamist või muutmist, kui ta leiab, et taotlus ei ole piisavalt selge.

Eelnõu § 15 kirjeldab taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli. KIK vaatab taotluse läbi 45 kalendripäeva jooksul alates taotluse menetlemise alguskuupäevast, selles etapis taotlust hindepunktide alusel ei hinnata. Kontrolli käigus hinnatakse vastavust eelnõu §-des 12 ja 13 sätestatud nõuetele. Kui kontrolli käigus tuvastatakse puudusi, teavitab KIK sellest viivitamata

E-toetuse keskkonnas taotlejat. Puuduste kõrvaldamiseks määratakse tähtaeg kuni kümme kalendripäeva.

Lõige 4 sätestab, et taotleja ja taotlus tunnistatakse nõuetele vastavaks, kui on täidetud eelnõu §-des 12 ja 13 sätestatud nõuded. Lõike 6 alusel edastab KIK nõuetekohased taotlused eelistushindamiseks hindamiskomisjonile. Nõuetekohaseid taotlusi hinnatakse §-s 17 nimetatud eelistuskriteeriumite alusel. Hindamise tulemusena koostatakse taotluste pingerida (lõige 8).

Taotleja või taotlus tunnistatakse nõuetele mittevastavaks, kui taotleja ei vasta §-s 12 või taotlus ei vasta §-s 13 esitatud tingimustele ja kui taotleja ei kõrvalda etteantud tähtajaks taotluses olevaid puudusi. Mittevastavaks tunnistatakse taotlejad, kelle vähese tähtsusega abi jääk ei võimalda toetuse andmist. Mittevastavaks tunnistatud taotlusele tehakse taotluse mitterahuldamise otsus eelnõukohase määruse § 19 kohaselt.

Eelnõu § 16 kirjeldab nõuetele vastavate taotluse hindamist. Paragrahvis 17 sätestatud eelistuskriteeriumite alusel hindab taotlusi hindamiskomisjon. Hindamiskomisjoni koosseisu kehtestab KIK. Paragrahvi 5 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevustega taotluste hindamisse planeeritakse kaasata Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi või selle valitsemisala asutuse esindaja. Punktis 2 nimetatud tegevustega taotluste hindamisse planeeritakse kaasata Haridus- ja Teadusministeeriumi või selle valitsemisala asutuse esindaja. Taotluste spetsiifikat arvestades võib komisjoni kaasata ka teisi asjatundjaid. Kui komisjonil tuleb töös ette taotlus, mis vajab eksperdi kaasamist väljastpoolt komisjoni, võib komisjon seda teha. Hindamiskomisjoni liikmed on sõltumatud ega ole seotud hinnatavate taotlustega (§ 14 lõige 5). Taotluse eelistuskriteeriumite alusel hindamise juhendi, hindamislehe vormid ja komisjoni töökorra koostab KIK. Lõige 3 määrab, et taotlusi rahuldatakse paremusjärjestuse alusel, kuni taotlusvoorus ette nähtud vahendeid jätkub. Hindamisel koostatakse eraldi pingeread eelnõu § 5 lõike 1 punktis 1 ja punktis 2 nimetatud tegevuste kohta.

Võrdsete hindepunktide korral eelistatakse väiksema järjekorranumbriga eelistuskriteeriumi eest kõrgema hindepunkti saanud taotlust. Näiteks said kaks taotlust kokkuvõttes samapalju punkte, siis rahastatakse taotlus, mis sai kõrgemad punktid esimeses eelistuskriteeriumis. Kui seal saadi võrdselt punkte, siis rahuldatakse taotlus, mis sai rohkem punkte teises eelistuskriteeriumis.

Kui taotlusvooru eelarve ei võimalda rahastamisele kuuluvate taotluste pingereas viimast taotlust rahastada täies ulatuses, otsustab hindamiskomisjon, kas viimasele taotlusele antakse võimalus suurendada omafinantseeringut ja muuta taotlust nii, et taotluses märgitud eesmärgid saavutatakse.

Eelnõu § 17 määrab eelistuskriteeriumid, mille põhjal taotlusi hinnatakse. Lõige 1 sätestab eelistuskriteeriumid § 5 lõike 1 punktis 1 nimetatud taotluste hindamiseks ja lõige 2 sätestab eelistuskriteeriumid § 5 lõike 1 punktis 2 nimetatud taotluste hindamiseks. Kõik taotlused, mis on tunnistatud nõuetele vastavaks, seatakse pingeritta eelistuskriteeriumite alusel saadud punktide järgi. Kui mõne eelistuskriteeriumi eest saadakse 0 punkti, ei tähenda see taotlusele negatiivset otsust.

Lõike 1 kriteeriumi 1 juures hinnatakse, kas taotluses kirjeldatud tegevus kuulub eelnõu § 8 lõikes 1 nimetatud keskkonnaministri käskkirjas loetletud prioriteetsete valdkondade hulka. Iga taotlusvooru avanemise eel kinnitab keskkonnaminister käskkirjaga taotlusvooru eelarve ja

prioriteetsed valdkonnad. Prioriteetse valdkonna I eest saab 3 punkti, prioriteetse valdkonna II eest saab 2 punkti ja prioriteetse valdkonna III eest saab ühe punkti. Kui taotlus panustab mitmesse prioriteetsesse valdkonda, saab ta punkte kõrgemal kohal oleva valdkonna eest. Kõikide ülejäänud valdkondade taotluse eest saab 0 punkti.

Lõike 1 kriteeriumi 2 juures hinnatakse, millise tehnoloogia valmidustasemega on projekt seotud (§ 2 punkt 7).

Lõike 1 kriteeriumi 3 kohaselt peab olema tegemist kliimamuutuste leevendamise ja/või kliimamuutuste mõjudega kohanemise projektiga. Hindamise käigus kontrollitakse, et seos kliimamuutustega on kooskõlas nn Rio markeritega⁷.

Lõike 1 kriteeriumi 4 juures hinnatakse, kas projekt on seotud teadustegevusega ja kas projekti meeskonda on kaasatud vastav ekspert.

Lõike 1 ja lõike 2 kriteeriumi 5 juures hinnatakse projekti omafinantseeringu suurust. Vajaduse korral ümardatakse omafinantseeringu suurus täisarvuni üldlevinud ümardamisreeglite järgi.

Lõike 2 kriteeriumi 1 juures hinnatakse, millisele kooliastmele on peamiselt taotluses märgitud tegevused suunatud. Eelistatud on põhikooli 5.–9. klassi õpilastele suunatud projektid, kuna selles vanuses õpilasetel kaob sageli huvi loodusainete vastu, samas on eesmärk anda õpilastele mõtteid loovtööde jaoks ning toetada riiklikku õppekava. Kui projekti kaasatakse õpilased, kes õpivad erinevates vanuseklassides, antakse punkte selle alusel, mis vanuseklassi õpilastele on projekt sisuliselt suunatud.

Lõike 2 kriteeriumi 2 juures hinnatakse, kas taotluses kirjeldatud tegevused on seotud üksnes teoreetiliste teadmiste edastamisega või saavad õpilased ka ise praktikas teadmisi rakendada ja projekti ellu viia ideest teostuseni.

Lõike 2 kriteeriumi 3 juures hinnatakse, kas taotluses kirjeldatud tegevus on seotud üldhariduskoolis elluviidava projektiga või huvikoolis või keskkonnahariduskeskuses elluviidava projektiga. Tegevused, mis ei ole eespool nimetatutega seotud, kuuluvad muu tegevuse alla.

Lõike 2 kriteeriumi 4 juures eelistatakse taotlusi, mille tegevus on väljaspool Tallinna ja Tartu linna, et vähendada regionaalset ebavõrdsust.

Eelnõu § 18 sätestab taotluse rahuldamise ja osalise rahuldamise korra. Taotluse võib rahuldada osaliselt, kui taotluse rahaline maht ületab taotlusvooru eelarve vaba jäägi või kõik tegevused ei ole põhjendatud, arvestades taotletud toetuse summat, projekti tegevusi ja nendega saavutatavaid tulemusi. Taotleja peab sellisel juhul esitama korrigeeritud taotluse. Oluline on, et taotluse osalisel rahuldamisel saavutatakse endiselt projekti eesmärk. Kui taotlus rahuldatakse, tehakse taotluse rahuldamise otsus, milles märgitavad andmed sätestab lõige 6.

Eelnõu § 19 sätestab taotluse rahuldamata jätmise korra. KIK teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse, kui taotleja või taotlus ei vasta (§-s 12 või 13) sätestatud nõuetele või taotlus ei mahu

⁷ OECD metoodika https://www.oecd.org/dac/environment-development/Revised%20climate%20marker%20handbook_FINAL.pdf.

pärast eelistuskriteeriumite alusel hindamist ja pingerea koostamist projektide rahastamise eelarvesse.

5. peatükk „Toetuse kasutamine“

Eelnõu § 20 järgi peab toetuse saaja projektiga seotud hangete tegemisel järgima riigihangete seaduse nõudeid (lõige 1) või üldpõhimõtteid juhul, kui toetuse saaja ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses (lõige 2).

Toetuse saaja, kes ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses, peab hanke korraldama riigihangete registris (RHRis) alates 30 000 euro suurusest ostust. Seega kui hankelepingu eeldatav maksumus on suurem kui 30 000 eurot, tuleb toetuse saajal, kes ei ole hankija riigihangete seaduse kohaselt, avaldada RHRis hanketeade ja võtta vastu pakkumused RHRis. Kasutamiseks soovitatav moodul RHRis on „toetuse saaja ost“. Kui ostu maksumus jääb alla 30 000, kuid on üle 5000, tuleb toetuse saajal lähtuda üksnes riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest ja võtta lepingu sõlmimiseks kolm võrreldavat hinnapakumist.

Hankija riigihangete seaduse tähenduses ei ole kohustatud riigihangete seaduses sätestatud korras hankemenetlust (s.t II ptk kohast menetlust) korraldama, kui hankelepingu eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on väiksem kui riigihanke piirmäär. Kui hankelepingu eeldatav maksumus ületab lihthanke piirmäära, tuleb hankijal korraldada lihthankemenetlus, järgides riigihangete seaduse § 125. Lihthankemenetlus tuleb samuti teha riigihangete registris. Kui hankelepingu eeldatav maksumus jääb alla lihthanke piirmäära, tuleb hankijal riigihangete korraldada enda kehtestatud hankekorra kohaselt või kui seda ei ole kehtestatud, siis sellisel juhul lähtub hankija hankelepingu sõlmimisel üksnes riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest, s.t eelkõige võrreldavate hinnapakumiste võtmist. Võrreldavad hinnapakumised tuleb võtta kirjalikult. Mõistlik on seda teha riigihangete registris, kasutades väikehangete moodulit, mis võimaldab pöördumist hankija valitud pakkujate poole. Enne hanke väljakuulutamist, s.t enne lihthanke või hankemenetluse alustamist RHRis, tuleb riigihanke alusdokumentide eelnõud saata KIKile ülevaatamiseks. KIKi projektikoordinaator tuleb RHRis lisada hanke juurde kui „vaatleja“.

Pärast toetusega seotud lepingu sõlmimist tuleb see sisestada E-toetuse keskkonna vastavasse moodulisse (§ 24 lõike 2 punkt 5).

Eelnõu § 21 määrab toetuse maksmise ja tagastamise põhimõtteid, mida täpsustatakse taotluse rahastamise otsuses.

Väljamaksed tehakse E-toetuse keskkonnas esitatud maksetaotluste alusel. KIK maksab toetuse välja tasutud kuludokumentide alusel etapiviisi või ettemaksetena ning lõppmaksena. Ettemakse suurus on 10–30% toetusest. Esimese ettemakse saamiseks esitab toetuse saaja KIKile ettemaksetaotluse pärast taotluse rahuldamise otsuse jõustumist. Järgmiste ettemaksete suurus on 10–30% toetusest ja need makstakse toetuse saajale, kui eelmine ettemakse on tõendatud tasutud kuludokumentide alusel. Viimane toetuseosa, mille suurus on vähemalt 10%, maksatakse tasutud kuludokumentide alusel lõppmaksena pärast ettemaksete kasutuse tõendamist ja lõpparuande heakskiitmist. Sellest tulenevalt saab taotleja toetust kasutada ettemaksetena ning viimased 10% makstakse välja pärast abikõlblike kulude tegemist ja nende tõendamist.

Eelnõu § 21 lõige 5 sätestab olulise kohustuse toetuse saajale: kui ta on teinud abikõlblikke kulusid väiksemas mahus, kui KIK on talle toetusena välja maksnud, tuleb kasutamata jäänud summa KIKile 60 kalendripäeva jooksul vastava nõude saamisest E-toetuse keskkonna vahendusel üle kanda. Kui toetuse saaja seda kohustust ei täida, antakse tagasinõudmise otsus sundtäitmisele (§ 27 lõige 6).

Eelnõu § 22 lõikes 1 sätestatakse nõuded kuludokumentidele. Kuludokument on majandustehingu toimumist kinnitav alusdokument, mis vastab raamatupidamise seaduses algdokumendile sätestatud nõuetele. Kõik kulud peavad olema tekkinud projekti abikõlblikkuse perioodil (§ 7). Juhul kui maksed tehakse tasutud kuludokumentide alusel (§ 21 lõige 2), siis on kuludokumendid on maksetaotluse lahutamatu osa. Kuludokumentide alusel saab KIK kontrollida tehtud kulude abikõlblikkust. Koos maksetaotlusega, välja arvatud ettemakse korral, ja ettemakse kasutuse tõendamisel tuleb KIKile esitada § 22 lõikes 1 loetletud dokumendid. Projektiga seotud hankedokumendid ja lepingud tuleb esitada enne maksetaotluse esitamist E-toetuse keskkonna vastavas moodulis (§ 20).

Eelnõu § 23 sätestab maksetaotluse ja aruande esitamine ning ettemakse kasutuse tõendamise nende ja menetlemise korra.

Lõige 2 annab KIKile maksetaotluse, ettemakse kasutuse tõendamise ja aruande menetlemiseks kuni 30 kalendripäeva. Maksetaotluse, ettemakse kasutuse tõendamise või aruande menetlus algab aruande või maksetaotluse esitamisest E-toetuse keskkonnas ja lõpeb maksetaotluse, ettemakse tõendamise või aruande kinnitamise või kinnitamata jätmisega E-toetuse keskkonnas. Tähtaeg võib pikeneda, kui aruandes või maksetaotluses on puudusi, mida toetuse saaja peab kõrvaldama, näiteks kui KIK küsib toetuse saajalt projekti elluviimist puudutavaid lisaandmeid või -dokumente või põhjendusi.

Lõige 5 sätestab alused, millal KIK jätab maksetaotluse ja ettemakse kasutuse kinnitamata ja järelikult ei tehta ka järgmist väljamakset.

Aruanne koos viimase maksetaotlusega esitatakse KIKile E-toetuse keskkonna kaudu 30 kalendripäeva jooksul pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu (lõige 6).

Kui aruannet ei kinnitata, siis lõppmakset ei tehta ning KIKil on õigus nõuda juba väljamakstud toetus tagasi. Toetuse tagasinõudmine aruande kinnitamata jätmise tõttu on KIKi kaalutusõigus, mitte kohustus. Aruande kinnitamata jätmise korral (nt puuduste tõttu aruandes) võib KIK selle toetuse saajale tagastada asjakohaste paranduste ja täienduste tegemiseks. Sellisel juhul esitab toetuse saaja parandatud ja täiendatud aruande, mida KIK menetleb uuesti §-s 23 sätestatud korras.

Eelnõu § 24 näeb ette toetuse saaja õigused ja kohustused toetuse kasutamisel. Näiteks on toetuse kasutamisel teatud paindlikkuse saavutamiseks lubatud toetuse saajal muuta projekti eelarvet ja tegevusi ilma taotluse rahuldamise otsust muutmata. Seda juhul, kui muudetakse projekti eelarves konkreetsele tegevusele ette nähtud eelarverea mahtu teise eelarverea mahu arvelt, kuid mitte rohkem kui 10% võrreldes algse eelarverea. Siiski tuleb kavandatavad muudatused KIKiga kooskõlastada E-toetuse keskkonnas avalduse esitamise kaudu.

Toetuse saaja on kohustatud projekti elluviimisel kinni pidama taotluses ja taotluse rahuldamise otsuses esitatud tingimustest ja tähtaegadest.

Toetuse kasutamisel on oluline teavitada avalikkust, et projekti viiakse ellu Eesti riigi toetusega. Projektiga seotud infomaterjalid, üritused ja/või objektid tuleb tähistada lisainfoga sõnastuses: „Toetas Eesti riik“ või „Financed by the Republic of Estonia“. Kasutada tuleb Keskkonnaministeeriumi kolme lõviga logo, mille leiab Vabariigi Valitsuse kodulehelt⁸, ning KIKi logo⁹. Avalikkust võib teavitada muuhulgas näiteks ajalehtedes ilmuvate artiklite (viitades toetusmeetmele) kui ka soetatud objektide tähistamisega eespool nimetatud viisil.

Tähtis on ka toetuse saaja kohustus informeerida KIKi kõikidest projekti käigus ilmnunud olulistest asjaoludest. See võimaldab KIKil viivitamata reageerida, kui projekti elluviimine ei ole enam otstarbekas või ilmnevad muud asjaolud, mis mõjutavad või võivad mõjutada toetuse saaja kohustuste täitmist.

Lõike 2 punkti 11 kohaselt on toetuse saaja kohustatud tagama, et kasutab soetatud põhivara vähemalt kolm aastat pärast projekti lõppu. Kui põhivara puruneb või hävineb, tuleb see asendada oma vahenditega.

Eelnõu § 25 näeb ette KIKi õigused ja kohutused toetuse kasutamisel. Neist ühed olulisemad on KIKi järelevalve- ja kontrolliõigus. Tähtis on, et KIKil oleks ülevaade elluviidavate projektide võimalikest kitsaskohtadest ja riskidest. Seetõttu võib KIK nii ise teha kui ka korraldada järelevalvetoiminguid, milleks on projektiga seotud ekspertiis ja kohapealne kontroll toetuse saaja juures. Järelevalvetoimingute tegemine võimaldab vajaduse korral korrastada ja ajakohastada toetuste jagamise süsteemi. Järelevalvetoimingute eesmärk on avastada rikkumised ning tagada taotluse rahuldamise otsuse täitmine.

Eelnõu § 26 kirjeldab projekti muutmise protsessi, kuna projekti elluviimise käigus võib tekkida vajadus muuta taotluses esitatud ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimusi. Taotluse muutmise soovi korral esitab toetuse saaja sellekohase taotluse KIKile E-toetuse keskkonna kaudu. KIK hindab toetuse saaja esitatud infot ning kui see on põhjendatud, muudetakse taotluse rahuldamise otsust.

Projekti abikõlblikkuse perioodi muutmise taotlemisel lubatakse halduskoormuse vähendamiseks perioodi pikendada kuni kahe kuu võrra ilma taotluse rahuldamise otsuse muudatust kirjalikult vormistamata. Selline pikendamine võib vajalik olla, kui näiteks mõne arve saabumine viibib ja seega abikõlblikkuse periood lõppeb enne, kui arve jõutakse tasuda. Kui toetuse saajal ilmneb vajadus abikõlblikkuse perioodi pikendamiseks vähem kui kaks kuud, tuleb esitada sellekohane teave KIKile E-toetuse keskkonna kaudu. Kui KIK hindab esitatud põhjendused piisavalt õigustavaks, loetakse abikõlblikkuse periood vaikimisi pikendatuks ja tehakse vastav muudatus E-toetuses, kuid taotluse rahuldamise otsuse muutmise otsust ei vormistata.

Eelnõu §-s 27 sätestatakse toetuse tagasinõudmise tingimused ja kord.

Kui toetuse saaja rikub oma kohustusi ja KIK tuvastab sellega seoses mitteabikõlbliku kulu, siis nõutakse toetus selles ulatuses tagasi. Toetus nõutakse rikkumise ulatusest lähtudes tagasi kas osaliselt või täies ulatuses. Volitused toetuse tagasinõudmiseks tuleb atmosfääriõhu kaitse seaduse (edaspidi AÕKS) §-st 182¹. Nimetatud seaduse kohaselt nõutakse toetus tagasi juhul, kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et toetuse saaja on teadlikult esitanud

⁸ https://www.valitsus.ee/et/logofailid/grupid?tid_i18n=148.

⁹ <https://kik.ee/et/kik#stiiliraamat-ja-logod>

valeandmeid, ei ole täitnud toetuse väljamaksmise aluseks olevaid nõudeid, ei ole kasutanud toetust sihipäraselt, ei täida toetuse saaja kohustusi.

Eelnõukohases määruses on täpsustatud, millistel juhtudel tehakse osaline või täielik tagasinõue. Need on järgmised:

- ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud. Kui ilmneb selline asjaolu, et toetust ei oleks saanud konkreetsele toetuse saajale määrata, nõutakse üldjuhul kogu toetus tagasi. Kui asjaolu eksisteeris toetuse andmise otsuse tegemise ajal, nõutakse kogu toetus tagasi; toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust;
- toetuse saaja ei täida taotluse rahuldamise otsuses või õigusaktides sätestatud või ei kasuta toetust ette nähtud tingimustel. Kui toetuse saaja ei täida näiteks määrusest tulenevaid kohustusi, nõutakse toetus rikkumise ulatust arvestades tagasi;
- ilmneb, et projekti eesmärgi saavutamine ei ole võimalik või projekti tegevuste tähtaegu ei ole järgitud. Näiteks ei ole tegevusi tehtud abikõlblikkuse perioodil ja see selgub pärast toetuse väljamaksmist;
- toetuse saaja avaldust projekti muutmise kohta ei rahuldata ja toetuse saajal ei ole toetuse kasutamist ette nähtud tingimustel võimalik jätkata;
- toetuse saaja esitab avalduse toetusest loobumise kohta. Kui toetuse saaja ei soovi mingil põhjusel pärast toetuse taotluse rahuldamist projekti ellu viia, esitab ta E-toetuse keskkonna kaudu avalduse toetusest loobumise kohta. Seejärel teeb KIK taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsuse ja kui toetus on välja makstud, nõuab toetuse tagasi. Kui toetust välja makstud ei ole, tunnistatakse otsus lihtsalt kehtetuks.

Tagasinõude protsent määratakse rikkumise raskuse põhjal. See tähendab, et KIK hindab eelkõige rikkumise mõju meetme eesmärgi saavutamisele.

Eelnimetatud juhtudel muudetakse vastavalt ka taotluse rahuldamise otsust või tunnistatakse otsus kehtetuks. Enne toetuse tagasinõudmist kuulatakse toetuse saaja ära ehk antakse toetuse saajale võimalus tagasinõudeotsusele vastu vaielda. Formaalselt saadetakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise otsuse eelnõu toetuse saajale arvamuse ja vastuväidete esitamiseks haldusmenetluse seaduse § 49 kohaselt. Esitatavate väidete tõendamiseks tuleb lisada dokumendid.

Toetuse tagasinõudmise otsuse võib teha kümne aasta jooksul taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Kui toetuse saaja ei ole tagastanud toetuse summat tähtajaks, on ta kohustatud maksma tähtpäevaks tasumata summalt viivist 0,1 protsenti iga toetuse tagasimaksmisega viivitatud kalendripäeva eest, kuid kogusummas mitte rohkem kui tagasinõutav toetussumma. Toetuse tagasimaksmisel laekunud maksetest loetakse kõigepealt tasutuks viivis, seejärel tagastamisele kuuluv toetus.

Toetuse tagasinõudmise otsus on sundtäidetav AÕKSi § 182¹ lõike 3 kohaselt ja täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses. See tähendab, et kui toetust 60 päeva jooksul otsuse avaldamisest E-toetuse keskkonnas tagasi ei maksta, annab KIK otsuse kohtutäiturile sundtäitmiseks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Komisjoni määrusega (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes.

4. Määruse mõju

Meetme eesmärk on aidata kliimanetraalse majanduse suunas liikumisele kaasa, toetades rohetehnoloogia ettevõtluse edendamist ja õpilastele suunatud teadlikkuse suurendamise projekte. Meetme eesmärgi saavutamiseks antakse toetust. Määrusel on positiivne mõju majandusele, sest ergutab Eesti rohetehnoloogia ettevõtlust ja ettevõtlikkust ning suurendab teadlikkust. Meetme rakendamise tulemusena tekib turule rohetehnoloogia ettevõtteid, kes aitavad parandada tänaseid kitsaskohti eri eluvaldkondades, kasutades keskkonnasõbralikku ja puhas tehnoloogiat. Samuti suurendab see Eesti ettevõtete ekspordivõimet, kuna meetme abil tekib uusi rohetehnoloogia lahendusi, mida ekspordida, ja uued lahendused parandavad omakorda Eesti ettevõtete konkurentsivõimet maailmas.

Määrusega kehtestatakse riigi eelarvestrateegia kohaselt Keskkonnaministeeriumi vastutuses olevate õhusõiduki käitajate lubatud heitkoguste ühikute enampakkumiste tulu vahendite andmise ja kasutamise tingimused ja kord. Määruses sätestatud põhimõtted muudavad vahendite jaotamise läbipaistvamaks. Määrus on kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikliga 3d ja atmosfääriõhu kaitse seadusega, milles on sätestatud üldised eesmärgid, mille saavutamiseks tuleb kasutada 100% enampakkumisel saadud tulust.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, rakendamiseks vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Toetuseks kasutatavad summad laekuvad õhusõiduki käitajate lubatud heitkoguse ühikute müügist ja need kajastatakse riigieelarves. Määruse täitmise korraldamiskulud kaetakse ministeeriumi tegevuskuludest, välja arvatud taotlusvooriga seotud halduskulud, milleks kasutatakse õhusõiduki käitajate lubatud heitkoguse ühikute müügist saadavat tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu koos seletuskirjaga esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Haridus- ja Teadusministeeriumile. Eelnõu ja seletuskiri on kooskõlastatud Keskkonnainvesteeringute Keskusega. Eelnõu väljatöötamisele olid kaasatud Startup Estonia ning Eesti Kaubandus-Tööstuskoda.